



historisch  
centrum  
overijssel

# Resultaten digiscan

Digitalisering van collecties bij vrijwilligersorganisaties  
in de provincie Overijssel in 2020

[www.historischcentrumoverijssel.nl](http://www.historischcentrumoverijssel.nl) | @HCOverijssel  
T 085 488 50 00 | [contacthco@historischcentrumoverijssel.nl](mailto:contacthco@historischcentrumoverijssel.nl)



## Introductie digiscan

### Aanleiding

In samenwerking met het [Netwerk Digitaal Erfgoed](#) is er bij Historisch Centrum Overijssel (HCO) een [digitaal-erfgoed-coach](#) aangesteld. Coaches door heel Nederland ondersteunen erfgoedorganisaties om hun collecties zo zichtbaar, bruikbaar en houdbaar mogelijk te krijgen volgens de [Nationale Strategie Digitaal Erfgoed](#). Deze digiscan is een eerste initiatief om na te gaan hoever kleine erfgoedorganisaties in Overijssel zijn met digitaliseren. Ook kan zo de behoefte aan deskundigheidsbevordering worden gepeild.

### Werkwijze

Op basis van een vragenlijst is er informatie verzameld bij vrijwilligersorganisaties. In totaal zijn er op 28 januari 2020 129 historische verenigingen, stichtingen en musea aangeschreven in de provincie Overijssel. De bevindingen en resultaten in deze digiscan zijn gebaseerd op de antwoorden die 40 vrijwilligersorganisaties hebben gegeven op deze vragenlijst.

### Wat kunt u met deze digiscan en wat gebeurt er verder mee?

Met de resultaten in deze digiscan kunnen vrijwilligersorganisaties inzicht krijgen in waar zij momenteel staan ten opzichte van andere organisaties op het gebied van digitalisering en tegen welke (gezamenlijke) problemen er hierbij wordt aangelopen. Naast de resultaten zijn er ook tips en externe informatiebronnen over het digitaliseren van collecties opgenomen.

Aan de hand van de resultaten gaat HCO kijken welke workshops er ter ondersteuning kunnen worden aangeboden en of de dienstverlening mogelijk verbeterd kan worden. Bijvoorbeeld door te onderzoeken of HCO ondersteuning kan bieden bij het opzetten van een scanstraat waar organisaties gezamenlijk gebruik van kunnen maken om hun collecties te digitaliseren.

### Contact

Bij vragen over deze digiscan of over het digitaliseren van erfgoedcollecties neemt u gerust contact op met de digitaal-erfgoed-coach van het HCO, Martine de Boer (email: [m.deboer@historischcentrumoverijssel.nl](mailto:m.deboer@historischcentrumoverijssel.nl))

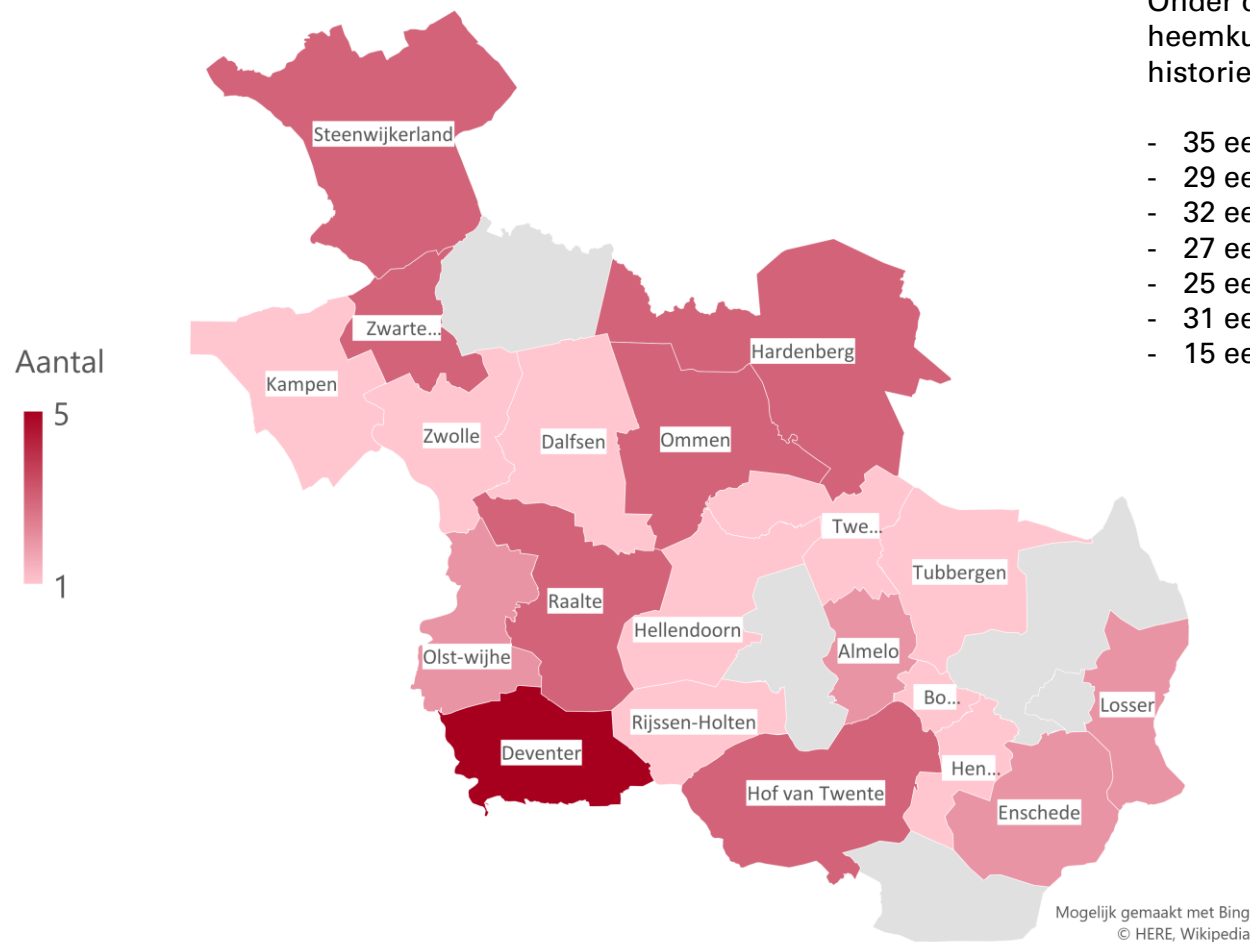


De digitaal-erfgoed-coaches in Nederland v.l.n.r: Sies Vonk (Zeeland en Brabant), Nynke Kuipers (Friesland), Marianne de Rijke (Utrecht), Mieke Heurneman (Utrecht), Wouter Daemen (Limburg), Filip Vedder (Groningen), Reem Weda (Flevoland), Mireille de Jong (Groningen), Margot de Haan (Noord-Holland), Martine de Boer (Overijssel) en Tamara van Zwol (Zuid-Holland). Tim Stapel (Gelderland) ontbreekt.



## Er hebben 40 vrijwilligersorganisaties meegedaan aan de digiscan verspreid over de provincie Overijssel

Aantal deelnemers aan de digiscan per gemeente:



### Welke collecties beheren de respondenten?

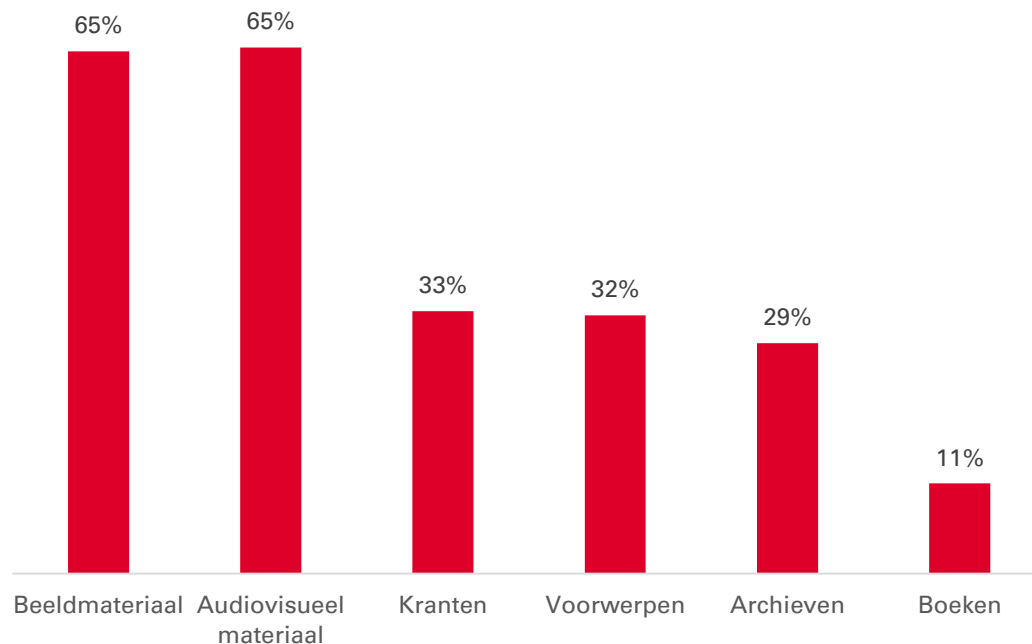
Onder de 40 respondenten bevonden zich zowel historische en heemkundige verenigingen als musea en stichtingen op het gebied van historie en/of cultureel erfgoed. Van deze organisaties hebben er:

- 35 een fotocollectie;
- 29 een archiefcollectie;
- 32 een boekencollectie;
- 27 een collectie museale voorwerpen;
- 25 een krantencollectie;
- 31 een audiovisuele collectie;
- 15 een overige collectie.



## Foto- en audiovisuele collecties zijn het meest gedigitaliseerd

Weergave van het gemiddelde percentage dat respondenten van de diverse collecties hebben gedigitaliseerd (gemiddeld hebben respondenten bijvoorbeeld 65% van hun gehele collectie beeldmateriaal gedigitaliseerd):



### Waarom collecties digitaliseren?

Erfgoedcollecties vertellen een verhaal en zijn het geheugen van een bepaalde streek, stad of dorp. Om deze collecties voor de toekomst veilig te stellen, is het belangrijk ze te digitaliseren en online beschikbaar te maken. Zoveel mogelijk mensen kunnen dan kennismaken met het lokale erfgoed.

De respondenten hebben vooral foto- en audiovisuele collecties gedigitaliseerd. Hier is vaak veel vraag naar vanuit de samenleving en foto's en video's zijn bijvoorbeeld populair om te delen op sociale media.

Bij het digitaliseren van museale voorwerpen, zoals bijvoorbeeld archeologische- en kledingcollecties, valt nog winst te behalen. Ze zijn vaak nog niet goed in kaart gebracht, terwijl ze wel een belangrijk onderdeel vormen van het culturele erfgoed van de provincie Overijssel.

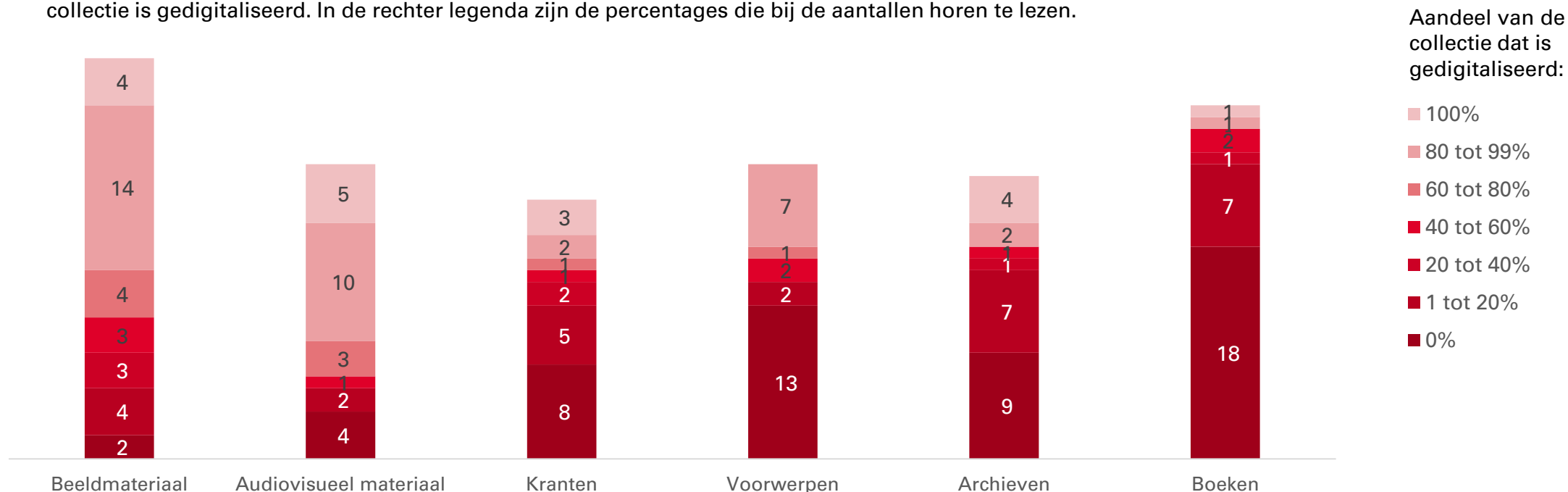
Aan het digitaliseren van kranten, boeken en archiefmateriaal wordt vaak minder aandacht besteed, omdat deze collectieonderdelen mogelijk auteursrechtelijk zijn beschermd of omdat de historische relevantie soms lastig te bepalen is. Hierbij moet eerst goed in kaart worden gebracht waar deze collecties uit bestaan.

**Tip:** Weet u niet precies wat digitaliseren inhoudt? Op de website van [Stichting Digitaal Erfgoed Nederland](#) kunt u daar meer over lezen.



## Een groot deel van de respondenten is nog niet begonnen met het digitaliseren van bepaalde collecties, met name voorwerpen, boeken en archieven

Weergave van hoever respondenten (in aantallen\*) zijn met digitalisering. Hoe lichter de kleur, hoe meer er van de betreffende collectie is gedigitaliseerd. In de rechter legenda zijn de percentages die bij de aantallen horen te lezen.



### Hoever zijn organisaties met het digitaliseren?

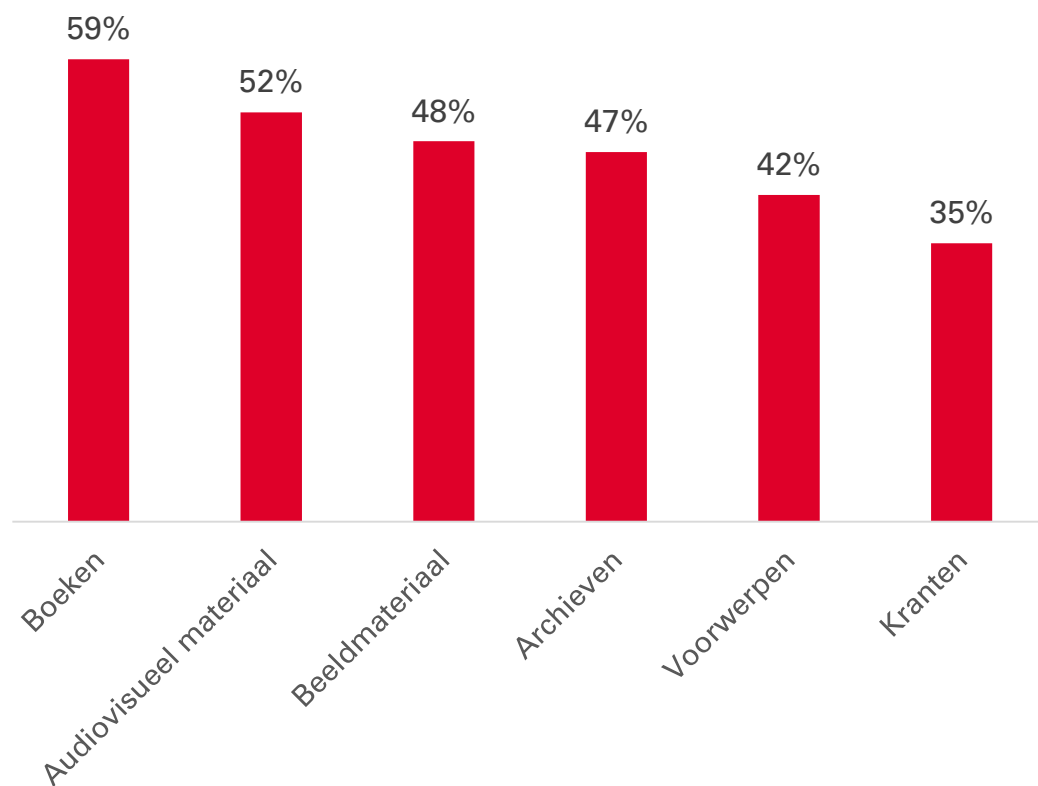
Veel respondenten hebben een groot aandeel van de beeld- en audiovisuele collecties gedigitaliseerd. Zo hebben bijvoorbeeld 14 organisaties 80 tot 99% van hun beeldmateriaal al gedigitaliseerd en 4 organisaties hebben zelfs al hun complete collectie beeldmateriaal gedigitaliseerd. Voor het toekomstbestendig maken van gedigitaliseerd materiaal zijn kwalitatief goede, consistente beschrijvingen en duurzame opslag van belang. Denk daarbij aan het gebruik van een collectieregistratiesysteem (zie pagina 8).

\*Niet alle respondenten hebben deze vraag beantwoord



## Boekencollecties zijn het meest beschreven met gemiddeld 59% van de collectie

Het gemiddelde percentage van de collecties die zijn beschreven bij de respondenten:



### Digitaliseren van de collecties is één ding. Maar waar staan de respondenten met het beschrijven van die collecties?

Respondenten hebben ongeveer de helft van hun collecties in kaart gebracht. Vaak gebruiken ze daarbij geen collectieregistratiesysteem, maar slaan ze indexen op als Word- en/of Excel bestanden op computers van vrijwilligers. Dat brengt risico's met zich mee. Zo kan de informatie verloren gaan als zij niet op de juiste manier is opgeslagen of als er geen goede back-ups zijn gemaakt. In een collectieregistratiesysteem (zie pagina 8) gaat dit veelal automatisch.

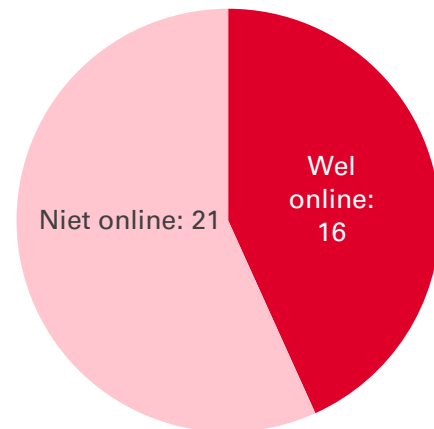
**Tip:** Voor consistente beschrijvingen binnen diverse collecties is het toekennen van gestandaardiseerde trefwoorden (gebruik je bijvoorbeeld WO II of Tweede Wereldoorlog als trefwoord?) en/of het gebruik van beschikbare [thesauri](#) (gecontroleerde trefwoordenlijsten met termen en definities uit een bepaald onderwerpsterrein) belangrijk.

\* Een aantal historische verenigingen krijgt materiaal digitaal aangeleverd of organiseert scandagen. Zij beheren dan zelf niet de originelen, maar dit aangeleverde materiaal wordt wel meegerekend als zijnde 'gedigitaliseerd'



## Een groot deel van de respondenten heeft de gedigitaliseerde collecties weliswaar online gepubliceerd, maar het merendeel loopt hierbij tegen uitdagingen aan

Het aantal respondenten\* dat gedigitaliseerde collecties wel/niet online heeft geplaatst:



### Wat zijn de uitdagingen bij het online plaatsen?

De meeste respondenten zetten na het digitaliseren gegevens online zodat de collecties voor iedereen zichtbaar zijn. Auteursrecht en AVG vormen hierbij belemmeringen.

Het grootste deel van de respondenten heeft de collecties nog niet online staan. De redenen die daarvoor worden genoemd zijn: een tekort aan vrijwilligers om dat te realiseren, nog bezig zijn met digitaliseren, nog geen noodzaak gevoeld om dat te doen en vanwege privacykwesties.

### Hoe plaatst u een collectie online?

U kunt ervoor kiezen om uw gedigitaliseerde collecties online te plaatsen op uw eigen website. Dit vergt niet alleen technische kennis, maar ook onderhoud van de website.

Ook zijn er mogelijkheden om uw collecties online te publiceren door middel van een collectieregistratiesysteem (zie pagina 8). In een goed collectieregistratiesysteem zijn de gegevens veilig bewaard, zonder dat u zelf hoeft om te kijken naar het onderhoud. Vrijwel altijd zijn er mogelijkheden om de collecties vanuit een collectieregistratiesysteem te delen op de eigen website.

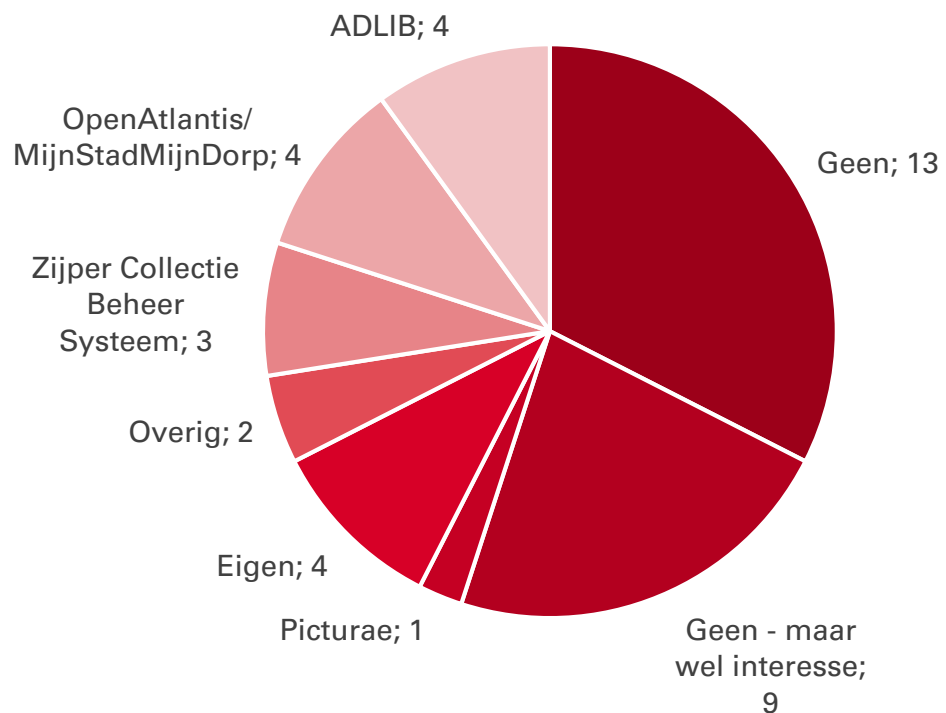
**Tip:** Als u wilt dat uw collectie zichtbaar wordt voor een nog breder publiek, kunt u ervoor kiezen om uw gegevens te delen op bepaalde platformen, zoals [Netwerk Oorlogsbronnen](#), [Europeana](#) of [MijnStadMijnDorp](#) voor Overijssel.

\*Niet alle respondenten hebben deze vraag beantwoord



## Een groot deel van de respondenten maakt nog geen gebruik van een collectieregistratiesysteem, maar heeft wel interesse

Weergave in aantallen van het gebruik van een CRS onder de respondenten:



### Waarom is een collectieregistratiesysteem belangrijk?

Een collectieregistratiesysteem (CRS) zorgt ervoor dat gedigitaliseerd materiaal voor in de toekomst bewaard blijft. Als u nu bijvoorbeeld iets in een Word-document opslaat, kan het maar zo zijn dat vele jaren en technologische ontwikkelingen verder dit document niet meer geopend kan worden.

De meeste collectieregistratiesystemen kunnen gekoppeld worden aan bepaalde thesauri, zodat er zo uniform mogelijk beschreven kan worden.

Een aantal belangrijke afwegingen bij de keuze voor een CRS zijn:

- Is het systeem toekomstbestendig?
- Zijn de kosten voor onze organisatie behapbaar?
- In hoeverre doet de leverancier aan (technische) ondersteuning?
- Welke collectietypes (foto's, museale voorwerpen enz.) kunnen er worden geplaatst in het CRS? Kijk voor meer informatie op pagina 4 van het [spoorboekje digitalisering](#).

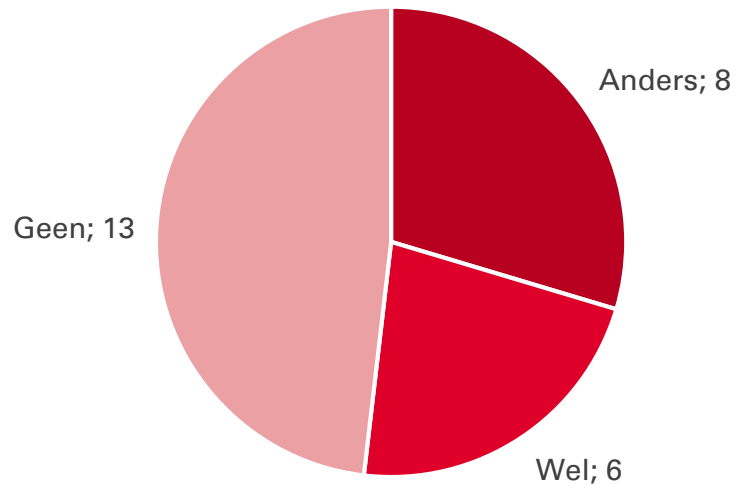
**Tip:** Vrijwilligersorganisaties in Overijssel kunnen kosteloos gebruik maken van het collectieregistratiesysteem OpenAtlantis op [MijnStadMijnDorp](#).





## De meeste respondenten hebben nog geen doelstellingen over digitalisering op papier staan, maar willen hier wel graag aan werken

Het aantal respondenten\* dat wel of geen doelstellingen over digitalisering op papier heeft staan:



### Waarom is het op papier zetten van een plan belangrijk?

Slechts een klein deel van de organisaties heeft een plan op papier staan als het gaat om het digitaliseren van collecties. Respondenten die 'anders' hebben ingevuld onderzoeken nog hoe hier handen en voeten aan te geven, zijn bezig om iets op papier te zetten of geven aan dat het gaat om mondeling afgesproken doelstellingen.

Het op papier zetten van een plan is belangrijk omdat het ervoor zorgt dat uw vrijwilligers op een uniforme manier kunnen werken aan toekomstbestendig digitaliseren. In aanvraagprocedures voor subsidies is een goed plan ook vaak een belangrijk onderdeel.

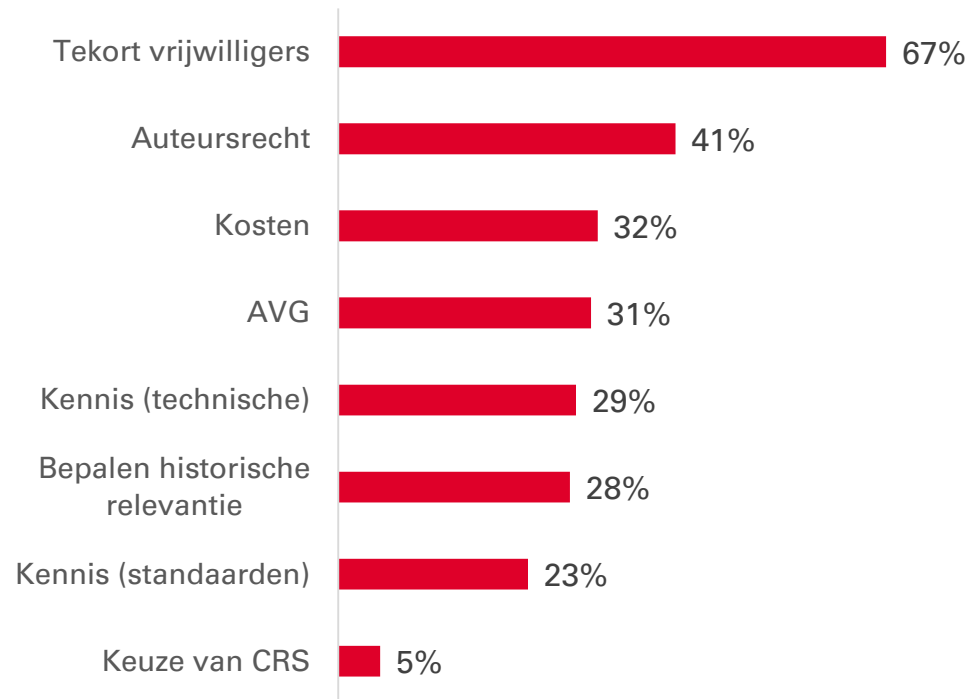
**Tip:** Over het op papier zetten van [doelstellingen](#) en een bijbehorend [registratieplan](#) kunt u online veel informatie vinden.

\*Niet alle respondenten hebben deze vraag beantwoord



## Auteursrecht en een tekort aan vrijwilligers zijn de grootste hindernissen bij het digitaliseren van collecties

Het aandeel van de respondenten\* dat tegen de volgende hindernissen aanloopt:



\*Niet alle respondenten hebben deze vraag beantwoord

### Welke hindernissen ervaren respondenten bij het digitaliseren van hun collecties en op welke gebieden hebben zij behoefte aan deskundigheidsbevordering?

De meeste respondenten geven aan te kampen met een tekort aan vrijwilligers voor het digitaliseren van hun collecties.

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste respondenten belang hebben bij meer informatie over:

- collectieregistratie(systemen);
- het aanvragen van subsidies voor digitalisering;
- het inzetten van sociale media;
- AVG en auteursrecht;
- inventariseren/beschrijven.

Vanuit het HCO gaan we kijken hoe we hierin ondersteuning kunnen bieden, bijvoorbeeld in de vorm van workshops of extra online informatievoorziening.

**Tip 1:** Op de [website van Erfgoed Gelderland](#) is binnenkort een overzichtelijke module te vinden met daarin tips hoe vrijwilligers te werven.

**Tip 2:** Tot eind 2020 kunnen erfgoedvrijwilligers subsidie aanvragen bij het [Fonds voor Cultuurparticipatie](#) voor o.a. digitalisering

**Tip 3:** Even het geheugen opfrissen over auteursrecht? Onlangs is op de website van Digitaal Erfgoed Nederland een [snelcursus auteursrecht en online publiceren](#) verschenen



historisch  
centrum  
overijssel

# Hartelijk dank voor uw deelname!

[www.historischcentrumoverijssel.nl](http://www.historischcentrumoverijssel.nl) | @HCOOverijssel  
T 085 488 50 00 | [contacthco@historischcentrumoverijssel.nl](mailto:contacthco@historischcentrumoverijssel.nl)